

Головний редактор:

Присяжнюк Володимир Костянтинович, ректор Академії муніципального управління, д.т.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Заступники головного редактора:

Даций Олександр Іванович, директор Науково-навчального інституту регіонального управління та місцевого самоврядування Академії муніципального управління, д.е.н., професор, Заслужений працівник освіти України

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., завідувач кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, кандидат юридичних наук, директор аудиторської фірми "Аналітик".

Члени редакційної колегії:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор кафедри муніципального права Академії муніципального управління

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрного університету

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор кафедри адміністративних та кримінальноправових дисциплін Академії муніципального управління

Іванюта Василь Романович, д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту Полтавського університету економіки і торгівлі

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., професор кафедри муніципального права, суддя Конституційного суду України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Клименюк Микола Миколайович, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління, д.е.н., професор

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів Академії муніципального управління

Конonenko Леонід Минович, професор кафедри адміністративних та кримінальноправових дисциплін Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, перший заступник Керівника Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів Академії муніципального управління

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративних та кримінальноправових дисциплін Академії муніципального управління

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, член-кореспондент Академії правових наук, завідувач кафедри цивільноправових дисциплін Академії муніципального управління

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житловокомунального господарства

Невелєв Олександр Мішійлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Академії муніципального управління

Озерський Ігор Володимирович, доктор юридичних наук, доцент, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції, проф. кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького нац. університету

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., доцент, завідувач кафедри муніципального права Академії муніципального управління

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Випусковий редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 1'2015

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено

до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних наук

Постанова президії ВАК України від 06 жовтня 2010 р. № 1-05/6. Реєстраційне свідоцтво серії KB № 4384 від 18 липня 2000 р.

Засновник:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Академією муніципального управління та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку Вченою радою Академії муніципального управління. Протокол №35 від 2 січня 2015 року. Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 02.01.2015

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (099) 143-03-99, (066) 178-20-42, (097) 178-90-89

Факс: (044) 279-63-47

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

ISSN 2409-1944

© "Аналітик", 2015

© "Економіка. Фінанси. Право", 2015

Суб'єкт видавничої Типографія: ТОВ "Міжнародний справи бізнес центр"

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА

Т.Г. ОСТАПЕНКО, К.В. БІЛЬКОВЕЦЬ. Можливості розвитку глобальних ринків високих та нанотехнологій в контексті еволюції національної економіки	3
І.Ю. ТАРАСОВ, Т.Д. КОСОВА. Конкурентна модель депозитного ринку національної економіки	12
В.П. ІЛЬЧУК, В.С. САДЧИКОВ. Інновації у розвитку підприємств галузі рослинництва	17

ФІНАНСИ

Ю.М. ВАСИЛЕНКО. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її забезпечення	21
--	----

ТЕЗИ НА КОНФЕРЕНЦІЮ — ПРАВО

К.О. РУСІНА. Податкова реформа сьогодення як один із інструментів покращення економічної ситуації в країні	26
---	----

ОСТАПЕНКО

Тетяна Геннадіївна
ostapenco@ukr.net

УДК 33(075.8)

БІЛЬКОВЕЦЬ

Катерина Віталіївна
ket.belkovets@mail.ruМОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ
РИНКІВ ВИСОКИХ ТА
НАНОТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ
ЕВОЛЮЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИMECHANISM OF INFLUENCE OF HIGH
AND NANO-TECHNOLOGY GLOBAL
MARKETS ON NATIONAL ECONOMY
EVOLUTION

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менедж-
менту зовнішньоеконо-
мічної діяльності підпри-
ємств, Національний авіа-
ційний університет

студент магістратури,
Національний авіаційний
університет

У статті досліджується механізм впливу глобальних ринків високих технологій на еволюцію національної економіки, коли таким механізмом є послідовність впливу: через вплив на нанорівні, на мікро-рівні, на мезо-рівні та макро-рівні функціонування міжнародних економічних відносин. Головним суб'єктом такого впливу є підприємство, адже воно є акумулятором трудових ресурсів, як наночинника, які використовують та впроваджують високі технології із міжнародного середовища. А також підприємство є головним елементом галузевого середовища, яке формує еволюційний поступ національної економіки. Коли всі складові глобального ринку тісно пов'язані і ці зв'язки характеризуються новими якісними ознаками, такими як: залучення працівників у створення міжнародних брендів, товарів і процесів; в управління ними; в державне і міжнаціональне регулювання всіх сфер економічного і соціального життя. В результаті проведеного дослідження було зроблено висновки щодо формування еволюційних передумов розвитку національної економіки під впливом системи імпортозаміщення.

В статье исследуется механизм влияния глобальных рынков высоких и нано-технологий на эволюцию национальной экономики, когда таким механизмом является последовательность влияния: посредством влияния на нано-уровне, микро-уровне, мезо-уровне и макро-уровне функционирования международных экономических отношений. Главным субъектом такого влияния является предприятие, так как оно есть аккумулятором трудовых ресурсов, как нано-фактора, который использует и внедряет передовые технологии из международной среды. А также предприятие является основным элементом отраслевой среды, от которой зависит эволюция национальной экономики. Когда все составляющие глобального рынка тесно связаны и эти связи характеризуются новыми качественными признаками, такими как: привлечение работников к созданию международных брендов, товаров и процессов; в управление ними; государственное и межнациональное регулирование всех сфер экономической и социальной жизни. В результате проведенного исследования были сделаны выводы относительно формирования эволюционных условий развития национальной экономики под влиянием системы импортозамещения.

In the article it is investigated the mechanism of influence of high and nano-technologies global markets on national economy evolution, when such mechanism is logic of influence: through influence on nano-level, mikro-level, mezo-level and makro-level of function of international economic relations. Main subject of such influence is enterprise, so far as it is the accumulator of labour resources, as nano-factor, which use and get progressive technologies from international environment. And also enterprise is main element of branch environment, which forms evolution of national economy. When all parts of global market are narrowly connected and these connections are characterized by new sings, such as: attraction workers to creation of international brands, goods and processes; in management of its; in state and international regulation of all spheres of economic and social life. In a result of conducted research it was made the conclusions about forming of evolution conditions of national economy development under influence of system of import substitution.

Ключові слова: нанорівні, наноекономіка, наноспеціалізація, еволюція національної економіки, імпортозаміщення

Ключевые слова: наноуровни, наноэкономика, наноспециализация, эволюция национальной экономики, импортзамещение

Keywords: nanolevels, nanoeconomy, nanospecialization, national economy evolution, import substitution

ВСТУП

На початку нового тисячоліття глобалізація світового ринку викликала у більшості розвинутих країн глибоку економічну кризу, яка настала після періоду довготривалого зростання. Для боротьби з кризою уряди й європейських країн, і США, і Японії привели в дію весь інструментарій антикризової політики, починаючи з бюджетної і грошово-кредитної та закінчуючи науково-технологічною. Для того, щоб зрозуміти та по можливості згладити глобальні світові кризи, варто більш детально вникнути у суть світового ринку.

МЕТА СТАТТІ

Дослідження механізму впливу глобальних ринків високих технологій та нано-спеціалізації на еволюцію національної економіки. Дослідження такого механізму дозволить виокремити напрями оптимізації використання високих технологій із міжнародного середовища щодо еволюції національної господарської системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідження щодо розвитку глобальних ринків здійснювали різні вчені. Так, Бочан І.О. і Михасюк І.Р. розглянули глобальні аспекти економічних відносин, їх регулювання на світовому та глобальному рівнях. Дергачова В.В. охарактеризувала глобалізацію в умовах циклічного розвитку економіки та соціум. Колодко Г.В., Кочетов Э.Г., Лук'яненко Д.Г. дослідили глобальний економічний розвиток, його тенденції, асиметрії та регулювання. Панарин А.С. визначив основні протиріччя глобалізації, її особливості в умовах країн з перехідною економікою. Пахомов Ю.М. охарактеризував глобалізаційний поступ та вплив на нього діяльності Міжнародного валютного фонду. Філіпенко А.С. дослідив місце України у світовому господарстві на сучасному етапі у ХХІ столітті. Шевелев М.А. охарактеризував таке явище сучасного життя, як глобалістика.

Питання розвитку ринків нанотехнологій та інноваційної складової національної економіки висвітлювали такі науковці: Ерроу К., який вперше ввів поняття наноекономіки; Зеленський О.Л., який здійснив спробу сформулювати термінологію в галузі нанотехнологій та нанонауки; Клейнер Г. розвинув теорію Ерроу щодо тлумачення наноекономіки; Паладій М.В. окреслив ефективне використання інтелектуального потенціалу нації як необхідної умови інноваційного розвитку економіки держави; Соловійов В.П. визначив національну стратегію інноваційного розвитку в глобалізованому світі; Федулова Л.І. та Шовкун І.А. запропонували підходи до формування дієвої інноваційної стратегії України; Чекман І.С. видав англо-український глосарій з нанонауки.

Слід зауважити, що проблема формування механізму впливу нано-технологій на національну економіку під впливом глобальних чинників залишається не розкритою. Спробою дослідити даний

аспект визначається актуальність теми статті та напрями подальших наукових оцінок і аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Найпростіша форма внутрішнього ринку виникла на ранній стадії товарного господарства, що базувалося на суспільному поділі праці. Тобто внутрішній ринок являє собою форму господарської взаємодії, за якої все призначене для продажу збувається самим виробником усередині країни. Подальша спеціалізація внутрішніх ринків сприяла формуванню національного ринку, тобто внутрішнього ринку, частина якого орієнтується на іноземних покупців. У свою чергу частина національних ринків пов'язується із закордонними ринками і призводить до виникнення міжнародного ринку [1, с. 93]. Поєднання внутрішніх, національних та міжнародних ринків є ринком світовим.

Головною ознакою світового ринку є міжнародний рух капіталу, робочої сили, технологій та товарів і послуг.

Стосовно однієї країни, зазвичай, використовується термін «зовнішня торгівля держави», стосовно торгівлі двох країн – «міждержавна, взаємна, двостороння торгівля», а щодо торгівлі всіх країн одна з одною – «міжнародна або світова торгівля».

Методологічною базою міжнародної економіки є теорія ринкової економіки, нано-, мікро-, мезо- і маркоекономіка. Поєднання їх з прикладними економічними дисциплінами, такими, як зовнішньоекономічна діяльність, міжнародний маркетинг, фінанси, облік тощо дало змогу створити універсальну теорію міжнародної відкритої економіки, яка стала третьою складовою сучасної економічної теорії і застосовується у більшості країн світу та у сфері їх економічної взаємодії.

Характерними ознаками [1, с. 94] настання нового етапу в розвитку світового господарства і світового ринку є:

- Відкритість економіки;
- Утворення системи міжнародних наддержавних організацій, діяльність яких покликана забезпечити стабільний та збалансований економічний розвиток: ООН, Світовий банк, МВФ, СОТ та інші;
- Виникнення та інтенсивний розвиток транснаціональних корпорацій (ТНК), які все більшою мірою визначають міжнародну промислову інвестиційну та торговельну політику;
- Наявність розвинутої сфери міжнародної торгівлі, міждержавного переміщення робочої сили, капіталу та технологій;
- Функціонування самостійної міжнародної фінансової сфери, не пов'язаної з міжнародною торгівлею та міжнародним рухом чинників виробництва.

Функціонально-міжнародна економіка поділяється на міжнародну нано-, мікро-, мезо-, та макроекономіку.

Так, міжнародна наноекономіка може бути частиною теорії міжнародної економіки (адже наноекономіка як науковий напрям лише формується), яка, як і приватне право, має основним суб'єктом – приватну особу, яка наділена певними психологічними, моральними, культурними, релігійними, професійними та національними ознаками. Звісно, людина, виходячи у міжнародне економічне середовище, стикається з великою кількістю надбудов (від підприємства до структур ООН), в межах яких вона має діяти. Проте суб'єктивний чинник багато у чому є вирішальним для прийняття оптимальних рішень всесвітнього значення. Крім того, наноекономіка впливає на формування глобальних ринків, оскільки саме від людини-працівника залежить впровадження нових технологій а від людини-споживача залежить формування попиту на даний товар чи послугу. Наноекономіка пов'язана з нанотехнологіями. Якщо наноекономіка є економікою людини, то нанотехнології є результатом діяльності такої наноекономіки, толи від бебі-економіки через економіку людини та економіку нанотехнологій створюються високі технології, зокрема і нанотехнології.

Міжнародна мікроекономіка – це частина теорії міжнародної економіки, що вивчає закономірності міжнародного руху конкретних товарів і факторів виробництва та ринкові характеристики – попит, пропозицію, ціну тощо. Міжнародна мікроекономіка розглядає можливість впливу закономірностей міжнародного руху товарів та факторів виробництва на формування глобальних ринків високих технологій, оскільки саме переміщення готової продукції та ресурсів формує осередки новітніх знань в певних країнах з використанням всіх конкурентних переваг, що утворилися в міжнародному середовищі.

Міжнародна мезоекономіка – новий напрям теорії міжнародної економіки, яка особливий наголос робить на співпраці внутрішніх регіонів різних країн, та на галузевому аспекті співпраці відповідних підприємницьких структур. Загалом мезоекономіка – це економіка регіонів та галузей. Регіони стають чинником розвитку глобальних ринків високих технологій, коли саме регіони та промислові округи створюють таке знання, що перетворюється на високу технологію в межах національної галузі (коли галузь розглядається як сукупність виробників аналогічної продукції).

Міжнародна макроекономіка – це частина теорії міжнародної економіки, що вивчає закономірності функціонування відкритих національних економік і світового господарства загалом, коли саме відкриті економіки уможливають створення глобальних ринків з можливістю руху високих технологій між різними державами світу, а використання закордонних технологій у національному виробничому секторі підвищує конкурентоспроможність даного економічного сектору певної країни.

В умовах існування таких вище зазначених рівнів міжнародної економічної системи, формуються

міжнародні, світові та глобальні ринки. Глобальний ринок це нова якість світового. Коли всі складові глобального ринку тісно пов'язані і ці зв'язки характеризуються новими якісними ознаками, такими як: залучення працівників у створення міжнародних брендів, товарів і процесів; в управління ними; в державне і міжнаціональне регулювання всіх сфер економічного і соціального життя. Таким чином, співвідношення попиту і пропозиції, як основної класифікаційної ознаки ринку, формується діяльністю людини-дослідника, людини-менеджера, людини-виробника, людини-громадського діяча.

Крім того, глобальний ринок може бути охарактеризований щільними зв'язками між підприємствами в межах міжнародних галузей, між окремими внутрішніми регіонами (наприклад співпраця між Житомирською областю в Україні та регіоном Ломбардія в Італії), між окремими державами та їх надбудовами, які регулюють діяльність глобальних ринків на всіх рівнях.

Глобальні ринки тісно пов'язані з таким явищем у сучасному світі, як глобалізація. Глобалізація – це процес, спрямований на створення більш інтегрованої та взаємозалежної світової економіки [1, с.99]. І цей процес має дві основні складові: глобалізацію ринків і глобалізацію виробництва. Зауважимо, що глобалізація ринків і виробництва є процесом – механізмом - створення глобальних та світових ринків. Глобалізація ринків є процесом короткостроковим, адже вивести товари чи послуги, капітал чи технологію можна у будь-який час, так як і залучити їх із-зовні. Підприємства об'єднуються у міжнародні галузі і формують систему глобальної конкуренції. Глобалізація виробництва є довгостроковою, адже переорієнтувати його на потреби міжнародного споживача означає певним чином модернізувати це виробництво та підтримувати на рівні світових стандартів якості.

Слід наголосити, що існують глобальні ринки товарів, послуг, капіталів, робочої сили та технологій. Особливої уваги заслуговують глобальні ринки високих та нанотехнологій. Високі ототожнюються з найбільш оптимальними технологіями, які дозволяють вирішувати складні питання в різних галузях людського буття. Такими технологіями є технології, починаючи від біології, і до особливостей міжнародного регулювання бізнес-процесів діяльності ТНК. Так, якщо біонанотехнології – це управління найдрібнішими організмами для поліпшення життя людини, то регуляторні технології – це технології управління на нанорівні.

Гюнтер Паулі у своїй праці «Синя економіка» зауважує [3, с. 66], що «...коли ринки стабілізуються, а прибутки перебувають у нестійкому становищі, останнє, що турбує керівництво, - це креативні «зелені новинки», запропоновані дослідницьким відділом або відділом проектування. У цьому контексті демонстрація інновацій, особливо тих, які мають широкий вибір застосування, є справжнім викликом. Замість того, щоб бідкатися через труднощі лідерів ринку, необхідно радіти інноваціям, які можуть стати фундаментом для підприємницьких ініціатив та створять значну кількість нових робочих

місць... Власний досвід навчив нас, що людина більш ймовірно саме у відчай здатна спробувати новий підхід до справи».

Високі технології включають нанотехнології, які є технологіями найменших часток, і як засвідчує Гюнтер Паулі, наночинник формує високий підхід до розвитку технологій. Адже «зелені новинки» знаходяться дослідниками, які здебільшого знаходяться у стресових бізнесових умовах.

Проте, наголосимо, що глобальні ринки високих технологій – це середовище, що формується під впливом попиту та пропозиції, яке продукує систему оптимальних рішень стосовно різних аспектів діяльності та буття людини. А глобальні ринки нанотехнологій – це ринки, що формуються як вплив найменшого неподільного на всі аспекти діяльності та буття на різних рівнях міжнародних економічних відносин.

Слід зауважити, що основною метою економічної діяльності є забезпечення добробуту індивіда, одним зі шляхів досягнення цього вважається створення перспектив розвитку та еволюції національної економіки.

Поряд із характером використання продуктивних сил суспільства поняття «розвиток національної економіки» включає також еволюцію економічної системи в цілому, зокрема всіх підсистем економічних виробничих відносин, як суспільної форми існування продуктивних сил [5, с.7]. Найважливішим фактором, що визначає економічну еволюцію, є науково-технічний прогрес, адже саме він змінює та і вдосконалює виробничі відносини економічної системи. Ефективним же визнається такий розвиток національної економіки, що зорієнтований на її сталу конкурентоспроможність. Саме тому вплив процесу зміни технологій на конкурентоспроможність національної економіки багато у чому визначає результативність еволюції економіки окремої країни.

Еволюція національної економіки передбачає визначення поступу всіх її підсистем. Коли один стан перетворюється інший. Таке перетворення починається з нанорівня міжнародних відносин, адже від людини залежить прийняття рішення про вдосконалення певних бізнес-процесів чи використання інновацій-продуктів у внутрішній та міжнародній активності. Еволюція економічної системи від людини переходить у систему діяльності підприємства, коли все, що винайшов індивідуальний дослідник, впроваджується у виробничий процес окремого підприємства та поширюється в межах галузі. Окремі підприємства та галузі формують національне господарство, яке відповідно до змін на підприємствах, еволюціонує.

Таким чином, основним суб'єктом впровадження еволюційних змін є підприємство та працюючі на ньому фахівці. А механізм впливу глобальних ринків високих та нано-технологій на еволюцію

національної економіки визначається як процес послідовних дій щодо використання іноземних технологій у формуванні ланцюгу: людина-підприємство-галузь-національна економіка.

Розглянемо дієвість такого ланцюгу на прикладі спеціалістів підприємства ТОВ «Український папір» його виробничого процесу, паперової галузі України та національного господарства нашої держави.

Об'єктом дослідження є торгово-виробнича група «Український папір» яка працює на паперовому ринку з 1998 року і на даний момент є одним із лідерів з виробництва касової стрічки, факс-паперу, паперових рулонів для принтерів. Підприємство представляє на ринку касову стрічку різної модифікації для всіх відомих касових апаратів.

Засновники: Михайленко Іван Антонович, Михайленко Володимир Іванович

Кількість працівників: 207 чол.

Представництва компанії та філії: більше 20 офісів по всій країні

Клієнтська база: біля 50 замовників (за даними підприємства).

У червні 2003 р. найбільш великі підприємства галузі та провідні трейдери, що працюють на вітчизняному ринку картонно-паперової продукції, заснували асоціацію українських підприємств целюлозно-паперової галузі «Український папір». У той час її засновниками виступили 14 підприємств, сьогодні асоціація «Український папір» об'єднує 36 підприємств, які досить успішно працюють на ринку паперової продукції.

Головними напрямками діяльності асоціації визначені розробка та реалізація комплексної державної програми розвитку паперової галузі на період до 2020 року, а також відпрацювання спільних напрямів науково-технічної політики, формування та ідентифікація загальних галузевих проблем і підготовка рекомендацій щодо удосконалення законодавчої бази, інформаційне забезпечення членів асоціації та сприяння у проведенні технічного переозброєння, реконструкції та модернізації діючих виробничих потужностей.

Здійснюючи захист законних інтересів галузевих підприємств, асоціація «Український папір» бере активну участь у розробці проектів законодавчих документів, постійно співпрацює з державними органами законодавчої та виконавчої влади, з громадськими об'єднаннями та організаціями, із засобами масової інформації.

Щоб визначити нинішній фінансово-економічний стан компанії ми провели розрахунок таких основних показників діяльності як: показник майнового стану, показник ліквідності, показник платоспроможності та фінансової стійкості, показник ділової активності та показник рентабельності. Отримані показники зазначені в нижче наведених таблицях (табл. 1, 2, 3, 4).

Таблиця 1

Аналіз майнового стану підприємства

№ п/п	Показник	Норм. знач.	Формула розрахунку	2011	2012	2013	Відхилення
1.1	Коефіцієнт зносу основних засобів	зменш.	$\phi.1 \text{ p.032} / \phi.1 \text{ p.031}$	0,64	0,62	0,60	0,02
1.2	Коефіцієнт оновлення	збільш.	$\phi.5 \text{ p.260}(\text{гр.5}) / \phi.1 \text{ p.031}(\text{гр.4})$	0,28	0,22	0,25	-0,03
1.3	Коефіцієнт вибуття	менш. ніж к-т 1.2	$\phi.5 \text{ p.260}(\text{гр.8}) / \phi.1 \text{ p.031}(\text{гр.3})$	0,0071	0,0058	0,0060	0,00

Аналізуючи майновий стан підприємства було визначено, що за період, який розглядається, основні засоби не оновлювались, а показник їхньої зношуваності дещо зріс.

Таблиця 2

Аналіз ліквідності підприємства

№ п/п	Показник	Норм. знач.	Формула розрахунку	2011	2012	2013	Відхилення
2.1	Коефіцієнт покриття	>1	$\phi.1 \text{ p.260} / \phi.1 \text{ p.620}$	1,010	1,008	1,009	-0,001
2.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	$\phi.1(\text{p.260} - \Sigma(\text{p.100-140})) / \phi.1 \text{ p.620}$	0,54	0,51	0,61	0,07
2.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0, збільш	$\phi.1(\text{p.220} + 230 + 240) / \phi.1 \text{ p.620}$	0,08	0,13	0,17	0,08
2.4	Чистий оборотний капітал (тис.грн.)	>0, збільш	$\phi.1 (\text{p.260} - \text{p.620})$	462,0	417,0	607,0	145,0

Після проведеного аналізу ліквідності підприємства можна зробити висновок, що ТОВ «Український папір» здатне самостійно погашати свої заборгованості. Також позитивна динаміка спостерігається відносно ліквідності капіталу, що

свідчить про ефективну та успішну діяльність підприємства. Ще одним позитивним фактом є те, що підприємство збільшує суму чистого оборотного капіталу, що також свідчить про успішність його діяльності.

Таблиця 3

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства

№ п/п	Показник	Норм. знач.	Формула розрахунку	2011	2012	2013	Відхилення
3.1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	$\phi.1 \text{ p.380} / \phi.1 \text{ p.640}$	0,357	0,393	0,350	-0,007
3.2	Коефіцієнт фінансування	<1 зменш.	$\phi.1(\text{p.430} + 480 + 620 + 630) / \phi.1 \text{ p.380}$	2,699	2,446	2,754	0,055
3.3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	$\phi.1 (\text{p.260} - \text{p.620}) / \phi.1 \text{ p.260}$	0,095	0,076	0,085	-0,010
3.4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,3-0,4 збільш.	$\phi.1 (\text{p.260} - \text{p.620}) / \phi.1 \text{ p.380}$	0,26	0,19	0,24	-0,02

Аналізуючи показники платоспроможності, ми дійшли висновку, що підприємство має певну залежність від зовнішнього фінансування, але рівень цієї залежності поступово знижується. Ще одним

позитивним фактом є те, що коефіцієнт маневреності власного капіталу тримається приблизно одного рівня і має тенденцію до зростання, забезпечує зростання свободи фінансового маневру підприємства.

Таблиця 4

Аналіз рентабельності підприємства

№ п/п	Показник	Норм. знач.	Формула розрахунку	2011	2012	2013	Відхилення
5.1	Коефіцієнт рентабельності активів	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.220 або р.225/ ф.1(р.280(гр.3)+р.280(гр.4))}}{2}$	0,007	0,006	0,010	0,003
5.2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.220 або р.225/ ф.1(р.380(гр.3)+р.380(гр.4))}}{2}$	0,204	0,162	0,275	0,071
5.3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.220 або р.225/ ф.2 р.035}}{2}$	0,002	0,001	0,003	0,001
5.4	Коефіцієнт рентабельності продукції	збільш.	$\frac{\text{ф.2 (р.100 (або р.105)+090-060)/ ф.2 (р.040+070+080)}}{2}$	-0,003	0,011	-0,005	-0,002

Аналізуючи рентабельність підприємства ми зробили висновок, що ефективність роботи підприємства зростає щороку. Найбільше зростання було відзначене у рентабельності власного капіталу, що говорить про те, що власний капітал використовується ефективно та раціонально.

Після ознайомлення з фінансово-господарським станом підприємства варто розглянути динаміку асортиментних рядів ТОВ «Український папір».

Підприємство ТОВ «Український папір» виробляє такий асортимент товарів: касова стрічка, факс-папір, ролики для принтерів, перфорований папір, бухгалтерські бланки, канцтовари.

Слід зауважити, що у складі виробничих факторів, які визначають результати господарської діяльності

підприємства, важливе місце займає трудова діяльність працюючих, спрямована на виробництво продукції.

Успішна діяльність підприємства залежить насамперед від кількісного і якісного складу працівників.

Дане підприємство кількісно повністю забезпечено трудовими ресурсами. Зменшення відбувається за рахунок вивільнення надлишкової кількості працівників.

Для більш повного аналізу забезпечення трудовими ресурсами необхідно проаналізувати і їх якісний склад за кваліфікацією. Дані для оцінки якості кваліфікаційного складу працівників ТОВ «Український папір» подані в табл. 5.

Таблиця 5

Якісний склад трудових ресурсів по кваліфікації

Показник	Од.вим.	2012	2013	Зміни
1	2	3	4	5
<i>Групи основних виробничих робітників по стажу роботи:</i>				
до 1 року	чол.	27	18	-9
от 1 до 2 років	чол.	49	43	-6
от 2 до 5 років	чол.	50	47	-3
5 років і більше	чол.	54	54	0
<i>Віковий склад основних виробничих робітників:</i>				
до 18 років	чол.			
19 – 25 років	чол.	47	45	-2
26 – 36 років	чол.	68	60	-8
37 років й старші	чол.	65	57	-8

Продовження табл. 6

1	2	3	4	5
Групи працівників за рівнем освіти:	чол.			
<i>робітники</i>	<i>чол.</i>			
неповна середня	чол.	9	9	0
загальна середня	чол.	10	9	-1
середня технічна	чол.	18	16	-2
службовці	чол.			
вища освіта	чол.	69	70	1
незакінчена вища	чол.			
середня технічна	чол.	74	58	-16

Таблиця показує, що найбільше робітників зі стажем роботи 5 років. По рівню освіти серед робітників найбільше з середньою освітою, серед службовців – з вищою. Це засвідчує можливості підприємства до розвитку: інженери можуть не лише експлуатувати, але і модернізувати обладнання з виготовлення спеціалізованої паперової продукції, а висококваліфіковані робітники можуть навчатися утриманню коштовної техніки та підвищувати свою кваліфікацію.

Це свідчить про те, що на даному підприємстві працюють висококваліфіковані фахівці, отже виконувати ними роботи якісні, що приводить до випуску підприємством продукції високої якості.

Але зазначимо, що загальний стан кадрів на ТОВ «Український папір» погіршився. Причини звільнень з підприємства такі:

- природний збиток (відхід на пенсію по старості, інвалідності, смерті), призов в армію, відхід на навчання й ін., дозволені законом;
- вибуття за власним бажанням, з родинних обставин, за прогули і з інших причин, не передбачених законодавством.

Наночинник розвитку підприємства передбачає значний виробничий та менеджерський потенціал. Для переходу до категорії інноваційних ТОВ «Український папір» необхідно підвищувати кваліфікацію персоналу (як робітничого так і інженерного), мати тісні контакти з університетами, які готують фахівців для паперової промисловості та фахівців-економістів, організуючи практики для студентів з начальних курсів та забезпечуючи для них можливість подальшого працевлаштування. Та другим важливим чинником віднесення підприємства до категорії інноваційних є налагодження власної технологічної служби, коли обслуговування існуючого обладнання має перерости до використання власних інженерних рішень у поточній виробничій діяльності. Технологічна служба підприємства має стати місточком щодо переходу від

паперового виробництва до машинобудівного (модернізація та створення техніки для паперової галузі), і така практика передбачатиме імпортозаміщення у господарстві країни. Адже відомо, що галузі саме машинобудування є такими, які визначають розвиток національної економіки. Імпортозаміщення є довгостроковим аспектом в міжнародній діяльності країни та окремих підприємств. Імпортозаміщення має замінити залежність національної економіки, галузі та окремих підприємств від імпортованої продукції, проте цей процес є тривалим та стратегічним.

Зазначимо, що досліджуване підприємство здійснює зовнішньоекономічні операції, імпортує, зокрема, різного роду паперову продукцію, імпортозаміщення якої має стати стратегічним планом даного підприємства.

Так, ТОВ «Український папір» є офіційним представником компанії «Mondi PLC», яка є одним з найбільших виробників пакувальної та паперової продукції в світі. ТОВ «Український папір» співпрацює з двома заводами компанії «Mondi PLC», які розташовані в Словаччині (Mondi Neusiedler gmbh) та Австрії (Mondi SCP a.s.).

Таким чином, географічна структура імпорту ТОВ «Український папір» включає такі країни: Австрія, Словаччина

Товарна структура імпорту ТОВ «Український папір» включає такі марки паперу:

- папір формату A4, A3;
- термопапір;
- самокопіювальний папір;
- офсетний папір;
- самоклеючий папір;
- папір «Корона».

Також варто відмітити, що у 2013 році найбільший обсяг імпорту склав термопапір – 66% (рис. 1).

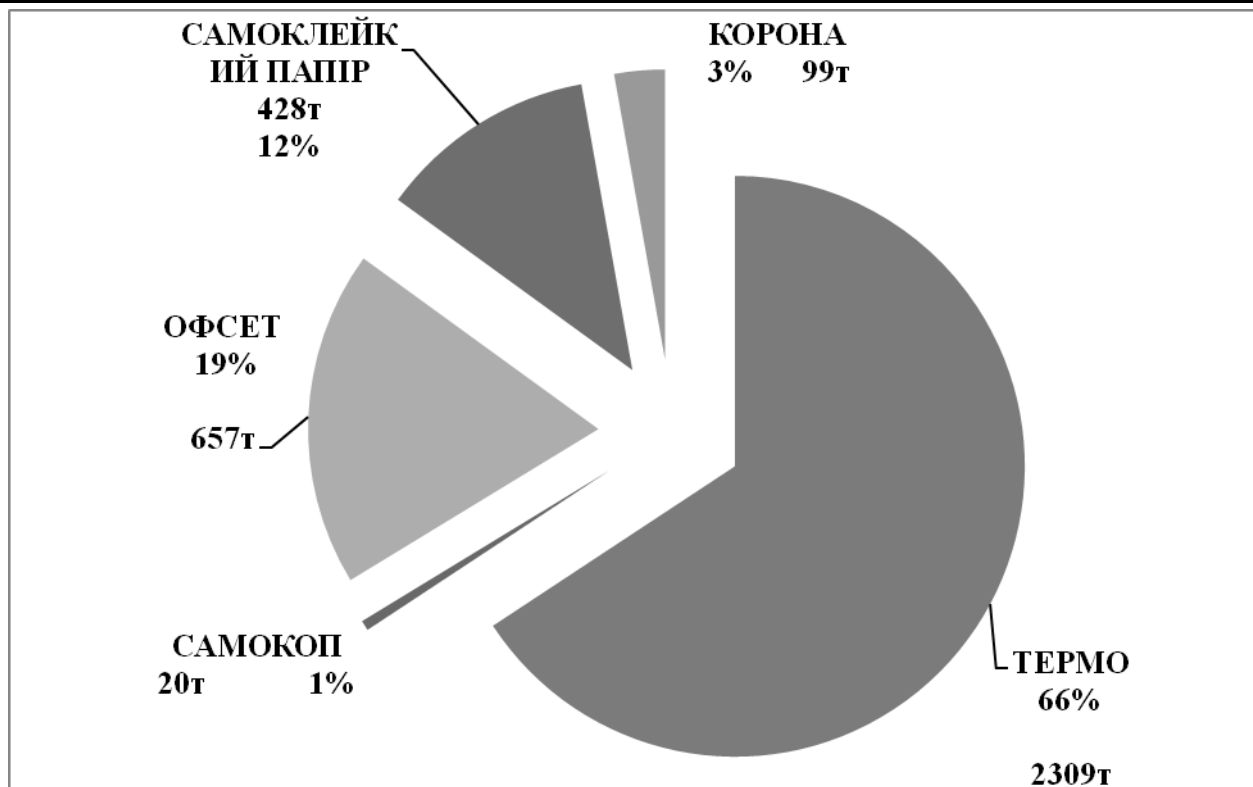

Рис. 1: Структура імпорту ТОВ «Український папір» у 2013 році.

Варто зазначити, що веде активну зовнішньоекономічну діяльність та щороку нарощує обсяги. Показники про кількість оформлених ВМД в рік за період з 2010-2013 рр. наведено в табл. 6.

Таблиця 6

Кількість оформлених ВМД в рік за період з 2010-2013 рр.

	Приріст до 2012 року		2013	2012	2011	2010
	Коеф.	%				
Імпорт	1,28	28%	885	689	196	100
Експорт	1,46	46%	38	26	12	5
Всього:	1,29	29%	923	715	208	105

Отже, з табл. 7 видно, що ТОВ «Український папір» наростив обсяги експорту та імпорту майже в 9 разів, що свідчить про ефективний менеджмент та фінансову забезпеченість, якщо враховувати, що попередні 2008-2009 рр. були кризовими.

Зауважимо, що глобальні чинники впливають на окремі підприємства потім на галузі та національній економіці в цілому. Так, ТОВ «Український папір» зазнає впливу від виробників високоякісної паперової продукції, імпортуючи цю продукцію з різних країн Європи. Пропозиція авторів даної статті полягає у розгляді елементів імпортозаміщення з впровадженням обладнання для виробництва високоякісного паперу для друку глянцевої газети та журналів. Таким чином, національна економіка України, паперова галузь нашої держави та конкретне підприємство ТОВ «Український папір» будуть залучені до глобальних процесів переходу до сьомого технологічного укладу та, крім того, сприятиме

еволюційному поступу українського народного господарства.

Слід зазначити, що вплив глобальних ринків високих та нанотехнологій на еволюцію національної економіки відбувається через такий механізм: вплив на нанорівень міжнародних відносин, потім на мікро-, мезо-, та макrorівні МЕН. Такий механізм передбачає налагодження для країн з перехідною економікою системи імпортозаміщення, коли таке імпортозаміщення має відбуватися також на всіх рівнях міжнародних економічних, починаючи від підготовки кадрів для цього заміщення на нанорівні, потім формування стратегії на рівні підприємства щодо модернізації та переоснащення, наступний крок – дифузія технологій в межах галузі та вплив цих процесів на розвиток національної економіки.

Слід наголосити, що у подальших дослідженнях необхідно використати закономірності імпортозаміщення щодо еволюційного поступу національних економік. Наноспеціалізація та нанорівень має бути

провідним для інноваційності та еволюції національного господарства.

Література

1. Бочан І.О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка: Підручник. / І.О. Бочан, І.Р. Михасюк. К.: Знання, 2007.
2. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование: монография / Д. Лукьяненко, В. Колесов, А. Колот и др.; под науч. ред. Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова: Киев. нац. эконом. ун-т имени Вадима Гетьмана, Московский гос. ун-т имени М.В. Ломоносова. – К.: [КНЭУ], 2013.
3. Гюнтер Паулі. Синя економіка: 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць. Доповідь Римському клубу. / Паулі Гюнтер, Paradigm Publication, Taos, New Mexico, USA, 2010.
4. Козловський К.В. Інтеграція авіаційного комплексу України у глобальний конкурентний простір: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні екон. відносини» / К.В. Козловський; МОНмолодьспорт, КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2013.
5. Остапенко Т.Г. Міжнародний обмін технологіями у формуванні конкурентних переваг національної економіки (на прикладі Італії): Монографія / Т.Г. Остапенко. – К.: Зовнішня торгівля, 2012.
6. Павленко Ю. Процеси глобалізації і становлення ноосфери // Вісник НАН України. – 2003. – №2.
7. Пахомов Ю.М. МВФ: Урок для України // Економічний часопис. / Ю.М. Пахомов - 2003. - №2.
8. Поляков М.В. Форми реалізації парадигмальної моделі інформаційного розвитку світової економіки: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні екон. відносини» / М.В. Поляков; МОНмолодьспорт, Дніпропетровськ, Нац. Ун-т імені О.Гончара. – Д., 2013.
9. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І. Рогача, О.І. Шниркова та ін. – К.: Либідь, 2004.
10. Філіпенко А.С., Будкін В.С., Гальчинський А.С. та ін. Україна та світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть./ А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002.
11. Шевелєв М.А. Глобалистика: Учеб. пособ. / М.А. Шевелєв. – Днепропетровск: ДНУ, 2001.
12. Dergachova V.V. Globalization Under Conditions of Cyclical Development of Economy and Society: монографія / V. Dergachova, A. Zgurovsky. – К., Черкаси [Видавець Чабаненко Ю.А.], 2014.

ТАРАСОВ

Ігор Юрійович
igor_tarasov@ukr.net

старший викладач кафедри
маркетингу, Харківський
державний університет
харчування і торгівлі

УДК 338.2+336.7

**КОНКУРЕНТНА МОДЕЛЬ
ДЕПОЗИТНОГО РИНКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ****COMPETITION MODEL OF NATIONAL
ECONOMY DEPOSIT MARKET**

КОСОВА

Тетяна Дмитрівна
mentor_ua@meta.ua

д.е.н., професор кафедри
фінансів і кредиту, Класичний
приватний університет (м.
Запоріжжя)

Стаття присвячена формалізації депозитного ринку як сегмента національної економіки, виділенню його суб'єктів та притаманних ним інструментів, класифікації депозитних послуг. Особливий акцент зроблений на ідентифікації форм і методів конкуренції та системному описі конкурентної моделі депозитного ринку.

Статья посвящена формализации депозитного рынка как сегмента национальной экономики, выделению его субъектов и присущих им инструментов, классификации депозитных услуг. Особый акцент сделан на идентификации форм и методов конкуренции и системном описании конкурентной модели депозитного рынка.

The article is sanctified to formalization of deposit market as a segment of national economy, to the selection of his subjects and inherent by him instruments, classification of deposit services. The special accent is done on authentication of competition forms and methods and system description of deposit market competition model.

Ключові слова: конкурентна модель, депозитний ринок, національна економіка

Ключевые слова: конкурентная модель, депозитный рынок, национальная экономика

Keywords: competition model, deposit market, national economy

ВСТУП

Депозитний ринок національної економіки відіграє важливі макроекономічні функції, оскільки опосередковує грошовий обіг, безготівкову емісію коштів [1, с. 249], а також обіг капіталу на суміжних ринках – фондовому, страховому тощо [2, с. 289]. Окрім того, депозитний ринок є джерелом формування ресурсів для простого і розширеного відтворення в економіці, за які точиться жорстка боротьба [3, с. 89]. Високий рівень конкуренції на депозитному ринку національної економіки в сучасних умовах обумовлюють такі фактори: посилення пруденційного регулювання, орієнтованого на збереження балансу і стабільний розвиток депозитного ринку, наслідком чого є стандартизація та уніфікація його продуктів, вирівнювання цін та уніфікація; досить висока еластичність попиту на послуги депозитного ринку за ціною при вузькому діапазоні граничних інтервалів; багатоваріантність, висока міра взаємної

замінюваності послуг; відкритість ринку зі зростаючим об'ємом трансграничних операцій; велика диференціація фінансових потреб і потреб клієнтів; посилення соціально-демографічної диференціації, оскільки окремі вікові, національні і гендерні групи різняться системами цінностей, моделями споживання і доходів [4, с. 156]. Тому потрібна чітка ідентифікація суб'єктів і продуктів депозитного ринку, оцінка їх конкурентоспроможності з позицій задоволення потреб споживачів і перспектив розвитку.

МЕТА РОБОТИ полягає у формалізації депозитного ринку як сегмента національної економіки, ідентифікації форм і методів конкуренції, що загалом надасть можливість системно описати кооперативну модель депозитного ринку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою написання статті є наукові праці вітчизняних авторів,

матеріали періодичних видань, ресурси Internet. При проведенні дослідження використано методи аналізу і синтезу, теоретичного узагальнення, формалізації, моделювання тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Національна економіка будь-якої держави - це складна господарська, соціальна, організаційна, науково-технологічна система. Вона має сукупний

економічний потенціал, серед якого виділяють: природно-ресурсний, виробничий, трудовий, науково-технічний, фінансовий тощо. Фінансовий сегмент національної економіки представлений грошовим ринком і ринком позичкових капіталів. Формалізацію депозитного ринку як сегмента національної економіки наведено на рис. 1.

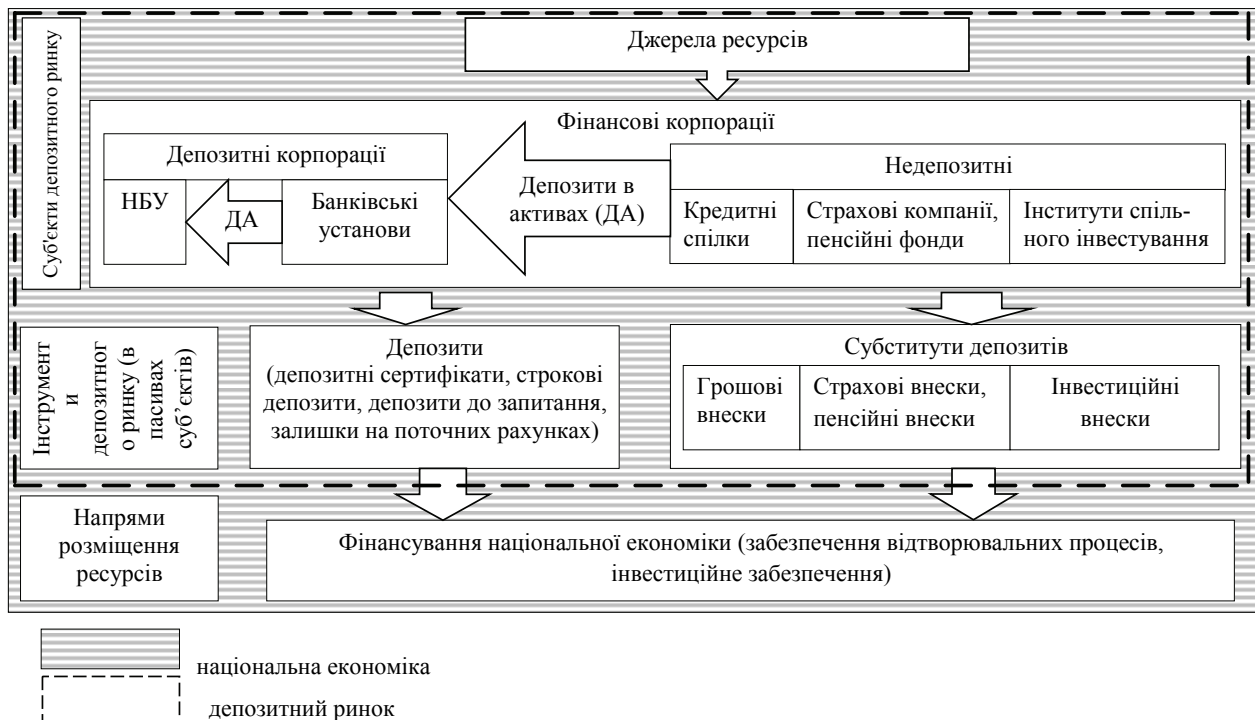

Рис. 1. Формалізація депозитного ринку як сегмента національної економіки [власна розробка]

Його суб'єктами є корпорації реального сектора економіки і домогосподарства як постачальники ресурсів фінансовим корпораціям в процесі здійснення першими активних операцій. Інструментами депозитного ринку є депозити та їх субститути (грошові внески в кредитні спілки, страхові і пенсійні внески, внески в інститути спільного інвестування). Незважаючи на конкуренцію між собою, недепозитні фінансові корпорації у процесі проведення активних операцій є постачальниками ресурсів для депозитних корпорацій. На депозитному ринку здійснюються операції купівлі-продажу тимчасово вільних грошових коштів та фінансового інвестування. Об'єктом депозитного ринку є депозитні послуги, їх класифікацію наведено на рис. 2.

Слово «депозит» запозичене в західноєвропейських мовах в середині XVII ст. і означає грошовий вклад в банку на певних умовах. Первинне значення слова в латинській мові: *depositum* - віддане на зберігання: *de* - від, рух від,

убік; друга частина слова - *ponere* - класти, поміщати, стверджувати.

Депозитні операції банку можуть носити активний характер (розміщення коштів в касі, на кореспондентських рахунках у Національному банку України і в банках – контрагентах) і пасивний характер (залучення коштів на поточні, депозитні рахунки клієнтів). Депозити становлять основну частину залучених ресурсів банків, оскільки вони переважно є дешевшими, ніж недепозитні, тому кошти споживачів залишаються на сьогодні одним із важливих джерел доходу сучасних банків. У банківській практиці велике значення має розробка і впровадження системи депозитних рахунків, елементами якої є: види депозитних рахунків; режим здійснення депозитних операцій; порядок внесення коштів на депозитні рахунки та умови їх вилучення; визначення термінів зберігання та величини процентних виплат [5, с. 163].

Рис. 2. Класифікація послуг депозитного ринку національної економіки [власна розробка]

Новими моделями депозитів є: гнучкий депозит, який передбачає схему роботи в режимі поточного рахунка й надає можливість поповнювати, знімати кошти без обмеження сум і строків, без втрати нарахованих відсотків; іпотечний депозит, який дозволяє накопичення на депозитному рахунку суми первісного внеску для оформлення кредиту в цьому ж банку; мультивалютний депозит, сутність якого полягає в тому, що вкладник розміщує кошти в одній або декількох валютах, і при нестабільності одного виду валюти (різкому падінні курсу щодо інших валют) ця сума коштів конвертується в більш стабільну валюту; депозит в дорогоцінних металах,

коли вкладник, придбавши злиток, розміщує його на депозит у банку.

У зарубіжній банківській практиці до нових відносять такі види депозитів [6, с. 361]: індексні депозитні сертифікати (*index CDs*) – надають клієнтам можливості отримувати високий дохід, якщо ціни на акції і товари зростають, але при цьому існує можливість втрати всіх або більшої частини процентних доходів, якщо ціни падають; брокерські депозити (*brokered deposits*) – кошти клієнтів, зібрані брокерами і розміщені в депозити у ті банки і ощадні установи, які пропонують на поточний момент максимальні процентні ставки; НАУ - рахунки (*NOW*

accounts) – ощадні депозити, з яких можна здійснювати платежі і знімати кошти; рахунки суперНАУ (*super NOWs*) – ощадні депозити, по яких сплачується більш високий процент, ніж по звичайним рахункам НАУ, але обмежується сума платежів і зняття готівки. В умовах зменшення довіри населення до банківської системи України підвищення ефективності управління продуктами банку може бути забезпечено за допомогою розробки та впровадження універсальних депозитів для фізичних осіб, короткострокових депозитів з терміном розміщення коштів до 1 міс., наприклад, 7 та 14 днів. Вкладнику легше довірити кошти банку на більш короткий термін, а при своєчасній виплаті процентів за вкладом клієнт може довірити кошти на більш тривалий період. Крім цього, такі депозити дозволяють залучити нових клієнтів, що мають вільні кошти, які знадобляться вкладнику через короткий проміжок часу. При розробці універсального депозиту для фізичної особи насамперед варто звернути увагу на такі важливі параметри вкладу, як відсоткова ставка, незнижувальний залишок, обмеження щодо зняття коштів з депозиту, а також можливість використання коштів за допомогою картки.

На депозитному ринку виділяють такі види і форми банківської конкуренції [7, с. 6]: за роллю на ринку (покупців і продавців); за суб'єктами (банки - універсальні і спеціалізовані, нефінансові і небанківські фінансові інститути); за рівнями (індивідуальна, групова); за сферами (внутрішньогалузева – предметна, видова, міжгалузева – функціональна, міжнародна – іноземний капітал); за методами (цінова, нецінова), за типом конкуренції – диференційована олігополія, що дозволяє врахувати галузеві особливості депозитного ринку і банківського продукту. Ціновими методами конкуренції є: зниження цін і витрат банківської діяльності, неціновими: вдосконалення якості товару, сервісу обслуговування, управлінських процесів тощо, комбінованими є поєднання декількох вищезазначених методів [8, с. 19].

Внутрішньогалузева конкуренція на депозитному ринку може здійснюватися в двох основних формах: предметній і видовій. Предметна конкуренція здійснюється між депозитними корпораціями, що пропонують ідентичні депозитні продукти, які є стандартизованими, однорідними і відносяться до послуг масового асортименту. З кількісним і якісним розвитком депозитного ринку послуги масового асортименту втрачають свою однорідність, тому все більшу роль відіграє видова конкуренція. Вона здійснюється між банками, що пропонують на ринок депозитні продукти і послуги одного виду, які різняться істотними важливими параметрами. З точки зору складання конкурентної стратегії, це означає, що розробка нових асортиментних одиниць у рамках існуючого виду ще не забезпечує конкурентного переваги, якщо вона не підкріплюється заходами по формуванню споживчих переваг. З метою отримання конкурентних переваг депозитні корпорації розробляють продукти з індивідуальними характеристиками, що забезпечують задоволення

потреб конкретного клієнта, і є проявами видової конкуренції. Тому з посиленням конкурентного тиску, переважна більшість банківських продуктів втрачають стандартизованість і набувають індивідуальних ознак.

Міжгалузева конкуренція може здійснюватися у формах переливання капіталу або функціональної конкуренції (конкуренція субститутами). При цьому взаємодію фінансових корпорацій на депозитному ринку слід трактувати, скоріше, з позицій співробітництва, а не тільки суперництва, на користь чого свідчить ідентифікація форм їх інтеграції [9, с. 346]: спільне володіння – взаємна участь у статутному капіталі; агентські відносини – надання взаємних послуг на умовах комісійної винагороди; кооперація – високий ступінь інтеграції під час розробки продуктів аж до спільних послуг та розвитку спільних каналів їх розповсюдження, можливість взаємного використання баз даних щодо клієнтів; фінансовий супермаркет – найвищий ступінь інтеграції політики і бізнес-операцій, який характеризується можливістю спільного використання баз даних про клієнтів, надання універсальних фінансових послуг і цілковито інтегрованих продуктів.

Із точки зору депозитних операцій банків субститутами є внески до кредитних спілок, до страхових компаній, пенсійних фондів і інститутів спільного інвестування. Їх перевагами є можливість отримання більш високих доходів, недоліками – більш ризиковий характер і не охоплення програмами гарантування депозитів фізичних осіб. Наслідком міжгалузевої конкуренції на депозитному ринку є дезінтермедіація банків (англ. *disintermediation*), яка має два основних трактування: відмова від посередництва банків на ринку позикових капіталів на користь безпосереднього, прямого випуску, поширення, продажу цінних паперів їх емітентами; вилучення клієнтами депозитів з банків для розміщення в інструменти грошового ринку в період зростання процентних ставок.

Функціональна, видова та предметна конкуренція на депозитному ринку в сукупності являють собою нецінову конкуренцію, основними формами прояву якої є: розміщення вільних ресурсів в альтернативні фінансові інструменти, виходячи з мотивації їх власника; надання депозитному продукту (його замінику) якісно нових властивостей; розвиток депозитних послуг та їх похідних для задоволення наявних і нових потреб клієнтів; оновлення властивостей депозитних продуктів (послуг).

ВИСНОВКИ

Основний науковий результат статті полягає у формалізації конкурентної моделі депозитного ринку національної економіки. Її суб'єктами є споживачі депозитних послуг та їх продавці (депозитні корпорації та інші фінансові інститути, представлені кредитними спілками, страховими компаніями та пенсійними фондами, інститутами спільного інвестування). Інструментами депозитного ринку є депозити та їх субститути (грошові внески в кредитні спілки, страхові і пенсійні внески, внески в інститути

спільного інвестування). Виконано класифікацію депозитних послуг: за видом фінансово-кредитних установ; за типом операцій; за суб'єктами; за термінами; за валютами і банківськими металами; за інноваційністю та вимогами конкуренції; за оформленням; за умовами використання. Основними особливостями конкурентної моделі на депозитному ринку є наступні: поширення диференційованої олігополії; переважання у внутрішньогалузевій конкуренції видової конкуренції; здійснення міжгалузевої конкуренції як у формі переливу капіталу, так і у формі функціональної конкуренції; застосування як цінової, так і нецінової конкуренції; позиціонування депозитних корпорацій та інших фінансових установ на депозитному ринку не тільки як конкурентів-суперників, але і з позицій взаємної співпраці.

Перспективами подальших досліджень є удосконалення методів оцінки інтенсивності цінової конкуренції на депозитному ринку.

Література

1. Білик, О.І. Перспективи розвитку ринку банківських послуг для фізичних осіб в Україні [Текст / О.І. Білик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2004. – Т. 11. – С. 248-254
2. Чумаков, Ю.А. Фондовый маркетинг [Текст] / Ю.А. Чумаков // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2003. – Т. 8. – С. 287-292.
3. Федоровский В.А. Конкуренция: достижение и удержание превосходства: монография / В.А. Федоровский. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – Николаев: ЭОЛИС, 2003. – 144 с. – ISBN 966-638-029-9.
4. Креативное мышление в бизнесе [Текст]: пер. с англ. / Т. М. Амабайл [и др.]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 227 с. – (Серия "Классика Harvard Business Review"). – ISBN 5-9614-0223-1. – ISBN 5-9614-0192-8 (серия "Классика HBR"). – ISBN 1-57851-181-X (англ.)
5. Ізюмцева Н. В. Моделювання та організація проведення реінжинірингу бізнес-процесів у банківській системі [Текст] / Н.В. Ізюмцева, А.В. Лічмаровська, Г.В. Мирончук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1 (10). – С.160-168.
6. Роуз, Питер С. Банковский менеджмент. Предоставление финансовых услуг [Текст]: учебник / П.С. Роуз ; пер. с англ. М.В. Белова [и др.]; Академия народного хозяйства при Правительстве РФ. – М.: Дело, 1997. – 768 с.
7. Веселий І.О. Конкурентна політика в банківському секторі національної економіки: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / І.О. Веселий. – Донецьк: ДонДУУ, 2012. – 20 с.
8. Шевцова, О.Й. Складові стратегічного управління банком [Текст] / О.Й. Шевцова, Т.Ю. Артеменко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". – Суми, 2005. – Т. 14. – С.18-24.
9. Деєва Н.Е. Корпоративне управління і фінансовий ринок: проблеми теорії та практики: моногр. / Н.Е. Деєва / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2011. – 524 с.

ІЛЬЧУК

Валерій Петрович

УДК 330.341.1:63/635

САДЧИКОВ

Віктор Сергійович
victor.sadchikov@gmail.comІННОВАЦІЇ У РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ
РОСЛИННИЦТВАINNOVATIONS IN THE DEVELOPMENT
OF CROP ENTERPRISESдоктор економічних наук,
професор, кафедра фінансів,
Чернігівський національний
технологічний університетаспірант, кафедра фінансів,
Чернігівський національний
технологічний університет

Проаналізовано формування організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва. Висвітлені основні особливості інноваційного розвитку та виявлені проблеми впровадження інноваційних процесів на підприємствах галузі рослинництва. Наведена інституційна система державної підтримки фінансового забезпечення та визначені заходи по активізації інноваційної діяльності підприємств галузі рослинництва.

Проанализировано формирование организационно-экономического обеспечения инновационного развития предприятий отрасли растениеводства. Освещены основные особенности инновационного развития и выявлены проблемы внедрения инновационных процессов на предприятиях отрасли растениеводства. Приведенная институциональная система государственной поддержки финансового обеспечения и определены меры по активизации инновационной деятельности предприятий отрасли растениеводства.

Formation of organizational and economic support of innovative development of enterprises plant growing is analyzed. The main features and factors of innovative development of the agricultural enterprises and revealed the problems of implementation of innovation processes in enterprises plant growing is highlighted. The institutional system of state support for financial support of agricultural enterprises and formed measures to optimize the innovative activity of enterprises plant growing are given.

Ключові слова: інноваційний розвиток, сільське господарство, агропідприємство, рослинництво, аграрний бізнес, організаційно-економічне забезпечення, інноваційні процеси

Ключевые слова: инновационное развитие, сельское хозяйство, агропредприятие, растениеводство, аграрный бизнес, организационно-экономическое обеспечение, инновационные процессы

Keywords: innovation development, agriculture, agribusiness, crop, agricultural business, organizational and economic maintenance, innovative processes

ВСТУП

Інноваційний розвиток агропромислового комплексу (АПК) забезпечується визначенням інноваційних пріоритетів та активізацією інноваційних процесів на підприємствах АПК, економічною ефективністю інновацій, результативністю перетворення науково-дослідних робіт в кінцевий інноваційний продукт (нова техніка та агротехнології, які сприяють зниженню собівартості кінцевої продукції та підвищенню конкурентоспроможності аграрних підприємств на внутрішньому і зовнішньому ринках). Український експорт здебільшого представлений продукцією рослинництва низького рівня обробки та сировиною, що у свою чергу є доказом нераціонального використання природних ресурсів, тому процес забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва залежить від можливостей вчасно розкрити свій внутрішній інноваційний потенціал. Досвід країн-лідерів у сфері розвитку сільського господарства засвідчує, що лише за умови масового впровадження інноваційних технологій у

підприємства галузі рослинництва та позитивних змін організаційно-економічного забезпечення, можливо наповнити як внутрішній, так і зовнішній ринки конкурентоспроможною продукцією.

МЕТА РОБОТИ полягає в аналізі основних факторів, які суттєво впливають на визначення організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційну базу наукового дослідження становлять нормативно-правові акти, документи та Закони України у сфері розвитку сільського господарства, інноваційної діяльності та організаційно-економічного забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. В дослідженні застосовувались теоретичний метод аналізу даних, метод формалізації даних та метод порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ

Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств

характеризується використанням нових, прогресивних технологій у галузі сільськогосподарського виробництва, переходом до випуску високотехнологічної продукції, новачинними організаційними й управлінськими рішеннями в діяльності підприємства, щодо зміни зовнішніх та внутрішніх процесів розвитку у рамках проведення господарської, виробничої та економічної діяльності.

До проблем впровадження інноваційних процесів на підприємствах галузі рослинництва можна віднести [1]:

- недостатнє фінансування наукових досліджень і впровадження інноваційних розробок у галузі рослинництва;

- недосконалість нормативно-правової бази інноваційної діяльності аграрних підприємств;

- невідповідність організаційної структури підприємств сільськогосподарського сектору економіки, головним вимогам інноваційного розвитку аграрних підприємств.

Підприємства галузі рослинництва, які тільки розпочинають інноваційну діяльність повинні впроваджувати спеціальну систему заходів державної підтримки та поліпшення фінансового забезпечення, яка включає в себе [2]:

- встановлення податкових знижок;
- надання пільгових кредитів;
- використання прискорених методів амортизації сільськогосподарської техніки;
- страхування інноваційної діяльності;
- механізм технічної підтримки (передача у користування приватних підприємств державних технологій і ноу-хау, залучення коштів приватних інвесторів для фінансування інноваційної діяльності).

Держава в свою чергу повинна стимулювати організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва шляхом створення відповідних інституцій, на які буде покладено роль новатора (разом із приватними підприємствами в рамках державно-приватного партнерства) у створенні нових технологій вирощування та обробки рослин, а також створення прототипів нової сільськогосподарської техніки. Таким чином процес інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва покладе початок технологічного переоснащення галузі, виходу її на шлях економічного зростання.

Активізація інноваційної діяльності підприємств галузі рослинництва має включати в себе такі заходи:

- екологізація виробництва (збереження навколишнього середовища);

- збільшення витрат на підготовку менеджерів та працівників високої кваліфікації;

- мотивація менеджерів та працівників підприємств галузі рослинництва до інноваційної діяльності;

- політика аграрного підприємства обов'язково має бути спрямована на інноваційну діяльність;

- співробітництво з іноземними підприємствами-партнерами, обмін досвідом, тренінги, обмін персоналом та ін. [3].

Особливості та фактори інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва в умовах поглиблення ринкових відносин можна представити у вигляді схеми (рис. 1), яка включає в себе розробку інноваційних методів прийняття управлінських рішень на основі інноваційного напрямку розвитку аграрного підприємства.

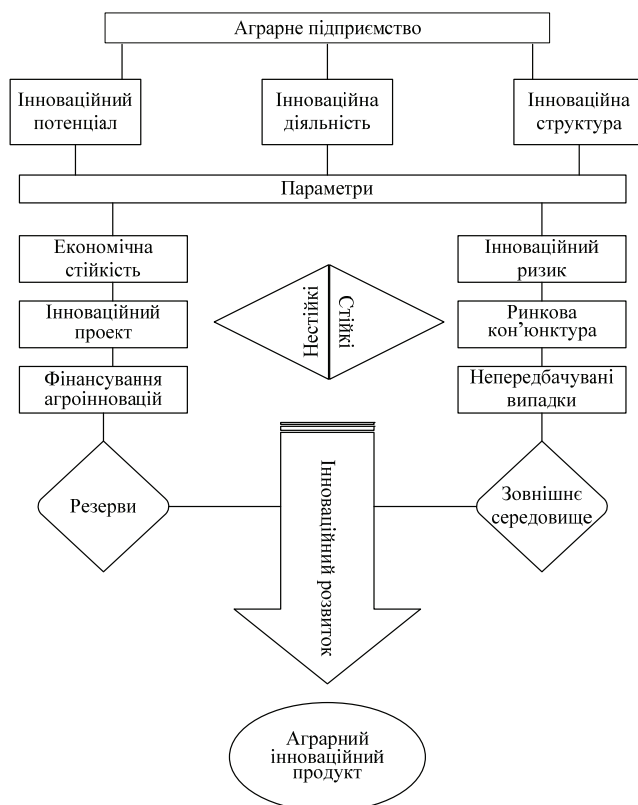

Рис. 1. Особливості та фактори інноваційного розвитку аграрного підприємства

Підприємства галузі рослинництва повинні спрямовувати свої інноваційні зусилля на ефективне використання всіх видів наявних ресурсів з урахуванням досягнень в управлінні та організації виробництва аграрної продукції іншими аграрними країнами.

У країнах з розвинутою ринковою економікою виділяють три базові форми організації інноваційної діяльності підприємствами АПК [4]:

- адміністративно-господарська (виступає як науково-виробничий центр);
- ініціативно-ресурсна (фінансування робіт і досліджень ініціативних аграрних підприємств, малих аграрних фірм, створених для освоєння новацій);
- програмно-цільова (організація інноваційного процесу на основі цільових програм розвитку аграрної галузі в тих напрямках, де необхідні інноваційно-технологічні прориви).

Розглядаючи вплив інноваційних процесів на розвиток організаційно-економічної структури підприємств АПК, зазначимо, що вони сприятимуть оптимізації організаційних форм та інтеграційних зв'язків, удосконаленню інфраструктури агропромислового комплексу.

При опрацюванні інноваційних заходів суб'єктів усіх сфер АПК варто орієнтуватися на наступні підходи [5]:

- визначення пріоритетних напрямів розвитку аграрних підприємств, що потребують інноваційних підходів;
- скорочення кількості управлінських рівнів з метою прискорення інноваційних процесів;
- оптимізація термінів опрацювання та обґрунтування інноваційних проектів.

Стратегічна спрямованість інноваційної діяльності суб'єктів агропромислового комплексу визначає потребу у змінах на певну перспективу з метою забезпечення конкурентоздатності підприємства та формуванню організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва (рис. 2).

Інноваційна діяльність розглядається як найважливіший фактор забезпечення конкурентоспроможності і економічного зростання, тому для успішного інноваційного розвитку необхідно поєднувати заходи державної підтримки, спрямовані на стимулювання інноваційної діяльності із заходами, які пропагують інноваційно-технологічний розвиток аграрної галузі.

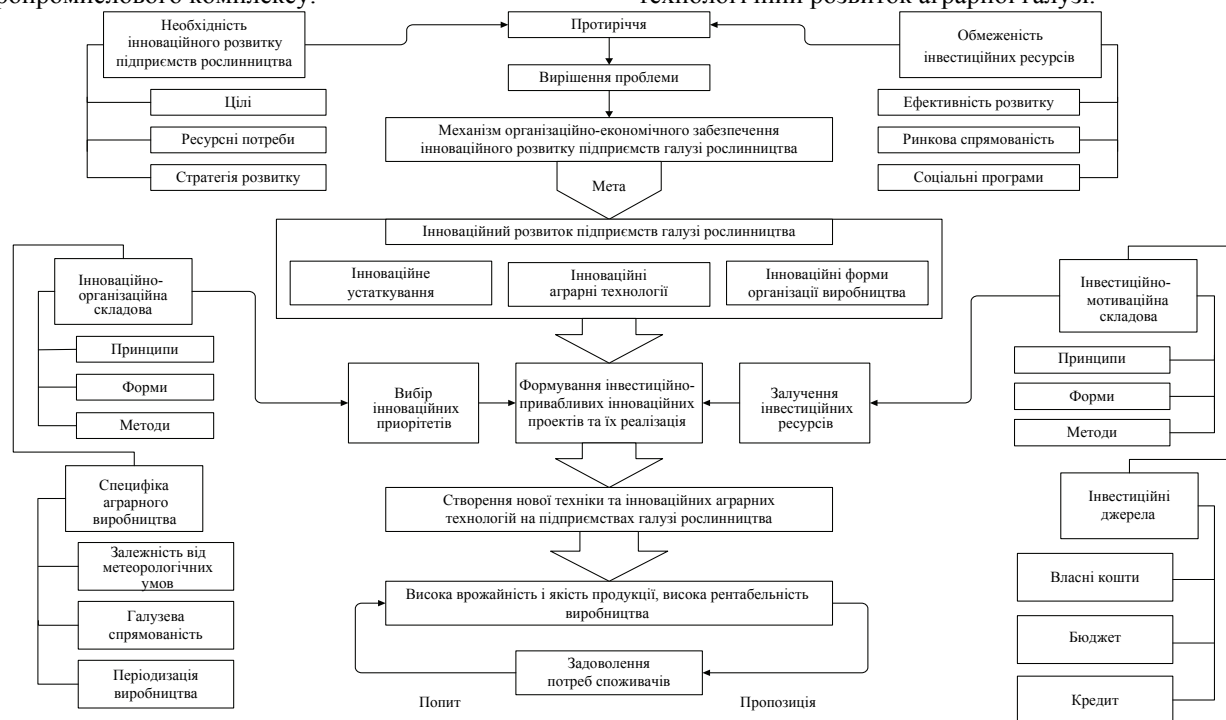

Рис. 2. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств рослинництва

Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку аграрних підприємств включає в себе: фінансування, планування та розробку матеріально-технічного забезпечення інновацій, відповідні канали одержання інноваційної інформації, оцінку економічної ефективності інновацій та інше.

ВИСНОВКИ

Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємств галузі рослинництва складає основу антикризового

механізму в аграрній сфері економіки та визначає інноваційно-інвестиційну політику щодо забезпечувальних заходів інноваційного розвитку АПК. Інноваційний розвиток сільськогосподарського виробництва можливий за наявності належним чином організованої та ефективно функціонуючої інноваційної системи АПК, що являє собою сукупність об'єктів інноваційної інфраструктури аграрної сфери, взаємодіючих інноваційних аграрних підприємств та законодавчого поля інноваційної діяльності.

Література

1. Кристенсен К., Рейнор М. Рішення проблем інновацій в бізнесі. Як створити прибутковий бізнес та успішно підтримувати його розвиток / К. Кристенсен, М. Рейнор; Пер. з англ. — М.: Альпіна Бізнес Букс. — 2004. — 290 с.
2. Березіна Л.М. Організаційно-економічні аспекти формування відносин підприємств АПК: монографія / Л.М. Березіна. — Полтава: ІнтерГрафіка, 2012. — 280 с.
3. Давідов М. В. Шляхи організаційно-фінансового забезпечення інноваційного процесу на підприємствах України // Актуальні Проблеми Економіки. — 2008. — № 4. — С. 130-134.
4. Научно-технический прогресс: экономика и управление / под. ред. Ю.В. Яковца. — М.: Экономика, 1998. — С. 194-203.
5. Березін О.В. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку: монографія /О.В. Березін, О.Д. Плотник. — Полтава: ІнтерГрафіка, 2012. — 221 с.

ВАСИЛЕНКО

УДК 658.14

Юлія Миколаївна
juliaprokorchuk@mail.ruФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯFINANCIAL STABILITY OF A COMPANY AND MEASURES FOR ITS
IMPROVEMENTстудентка 2 курсу
магістратури КНУ ім. Т.
Шевченка

Стаття присвячена розкриттю сутності і значення фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Досліджено фактори впливу на стійкість фінансового стану, а також основні методи її діагностики. Проаналізовано фінансову стійкість українських підприємств у відповідності з видами економічної діяльності та запропоновано систему заходів для її підвищення. Виявлено, що відсутність у вітчизняних підприємств ефективних методів і засобів забезпечення фінансової стійкості та планування стратегії стабільного розвитку є одним з чинників кризових явищ в українській економіці.

Статья посвящена раскрытию сущности и значения финансовой устойчивости субъектов хозяйствования. Исследованы факторы влияния на устойчивость финансового состояния, а также основные методы ее диагностики. Проанализировано финансовую устойчивость украинских предприятий в соответствии с видами экономической деятельности и предложено систему мер для ее повышения. Обнаружено, что отсутствие у отечественных предприятий эффективных методов и средств обеспечения финансовой устойчивости и планирования стратегии устойчивого развития является одним из факторов кризисных явлений в украинской экономике.

The article is dedicated to reveal the nature and importance of financial stability of company. The factors of influence on the stability of the financial condition and basic methods of diagnostics are examined. The financial stability of Ukrainian enterprises according to economic activities and the system of measures for its improvement are analyzed. It is revealed that the lack of effective methods and means to ensure financial stability and sustainable development planning strategy in the practice of domestic enterprises is one of the factors of the crisis in the Ukrainian economy.

Ключові слова: фінансова стійкість, фактори впливу на фінансову стійкість, тип фінансової стійкості, діагностика, управління фінансовою стійкістю

Ключевые слова: финансовая устойчивость, факторы влияния на финансовую устойчивость, тип финансовой устойчивости, диагностика, управление финансовой устойчивостью

Keywords: financial stability, factors of influence on the financial stability, type of financial stability, diagnostics, management of stability of financial condition

ВСТУП

Досвід соціально-економічного розвитку України показує, що основою її фінансової стабільності є фінансова стійкість комерційних організацій як найбільш важливого структурного елемента економіки країни. Фінансова стійкість слугує основою надійного стану суб'єкта господарської діяльності на ринку, що дозволяє і керівництву, і зовнішнім користувачам фінансової інформації визначити потенційні можливості підприємства, його платоспроможність та незалежність у короткостроковому та довгостроковому періодах.

Проблемами визначення та забезпечення фінансової стійкості підприємства займалися видатні вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких Білик М.Д., Бланк І.О., Коробов М.Я., Крухмаль О.В., Лахтіонова Л.А., Савицька Г. В., Цал-Цалко Ю.С. та інші. Проте, незважаючи на різноманітність та ґрунтовність досліджень методологічних та

методичних підходів щодо оцінки фінансової стійкості підприємства та управління нею, на сьогодні серед науковців немає одностайності щодо трактування даної економічної категорії. Відкритим також є питання створення єдиної загальноприйнятої методики розрахунку показників фінансової стійкості.

МЕТА РОБОТИ полягає в обґрунтуванні економічної сутності фінансової стійкості підприємства, а також визначення основних шляхів її забезпечення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є методичні та інструктивні матеріали з питань економіки та фінансів, наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів, матеріали періодичної преси, ресурси Internet.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння, наукової абстракції, узагальнення, статистичні методи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, фінансового та інвестиційного розвитку, є важливим показником для інвесторів, а також відображає здатність

підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями.

В економічній літературі під фінансовою стійкістю підприємства розуміють характеристику стану фінансових ресурсів підприємства та результативність їх розміщення; ступінь залежності підприємств від залучених джерел фінансування; результат діяльності; стан рахунків підприємства, які гарантують його платоспроможність; ліквідність; прибутковість та кредитоспроможність [10, с. 146 – 147].

Аналіз науково-методичних джерел щодо тлумачення категорії «фінансова стійкість» наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Методичні підходи щодо визначення поняття «фінансова стійкість»

№	Автор	Визначення
1	Білик М. С., Шелудько В. М.	Фінансова стійкість – це забезпеченість активів підприємства стійкими джерелами їх формування, гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів [4, с. 287].
2	Бланк І.	Фінансова стійкість – це характеристика стабільності фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів, які використовуються [5, с. 321].
3	Коробов М. Я.	Фінансова стійкість – це відповідність параметрів діяльності підприємства і розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики фінансового стану [7, с. 114].
4	Крухмаль О. В.	Фінансова стійкість підприємства – це здатність системи протистояти зовнішнім факторам впливу [1, с. 32].
5	Лахтіонова Л. А.	Фінансова стійкість – це динамічна інтегральна характеристика здатності системи трансформації ресурсів і ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив чинників зовнішнього і внутрішнього середовища [9, с. 84].
6	Мамонтова Н. А.	Фінансова стійкість – це такий стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення й оновлення виробництва [11, с. 3].
7	Савицька Г. В.	Фінансова стійкість – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику [13, с. 438].
8	Цал-Цалко Ю. С.	Фінансова стійкість – це стан активів (пасивів) підприємства, що гарантує постійну платоспроможність [14, с. 203].

На фінансову стійкість підприємства впливає ціла низка чинників. З метою управління окремими з них, посилення чи послаблення їх впливу на фінансову стійкість підприємства їх можна об'єднати в групи залежно від рівня виникнення та ступеня значущості (рис. 2).

До чинників I рівня відносять фазу економічного розвитку системи та стадію життєвого циклу підприємства.

Зовнішніми чинниками II рівня є ті, вплив яких пов'язаний з характером державного регулювання (податкова, грошово-кредитна, амортизаційна, соціальна, демографічна політика тощо).

До внутрішніх похідних факторів другого рівня, що забезпечують фінансову стійкість, належать стратегія управління обсягами діяльності підприємства, політика управління його активами, власним і позиковим капіталом.

Деталізуючими чинниками є: середній рівень доходів населення; рівень конкуренції; рівень інфляції; склад та структуру активів; стратегію управління власними фінансовими ресурсами та позиковим капіталом; стратегію управління ризиком [12, с. 282 – 284].

Рис. 2. Фактори, що здійснюють вплив на фінансову стійкість підприємства [складено автором на основі [12, с. 281 – 284]]

В сучасній теорії та практиці фінансового аналізу діяльності підприємства існує ряд методів оцінки фінансової стійкості підприємства, найбільш відомими та вживаними з яких є:

- оцінка фінансової стійкості підприємства за допомогою абсолютних і відносних показників;
- застосування методів бальної оцінки для інтегральної оцінки фінансової стійкості підприємства;
- рейтингова оцінка фінансової стійкості підприємства.

Метод оцінки фінансової стійкості підприємства за допомогою використання абсолютних показників ґрунтується на розрахунку показників, які з погляду даного методу найбільше повно характеризують фінансову стійкість підприємства. Для характеристики джерел формування запасів і витрат використовується кілька показників, які відбивають різні види джерел:

- наявність власних оборотних коштів;
- наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат або функціонуючий капітал;
- загальна величина основних джерел формування запасів і витрат.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів і витрат відповідають три показники забезпеченості запасів і витрат джерелами формування:

- надлишок або нестача власних оборотних коштів;

- надлишок або нестача власних і довгострокових позикових джерел;
- надлишок або нестача загальної величини основних джерел.

На основі цих складових формується трьохкомпонентний показник фінансової стійкості підприємства та робиться висновок про її тип, а саме:

- абсолютна фінансова стійкість;
- нормально стійкий фінансовий стан;
- нестійкий фінансовий стан;
- кризовий фінансовий стан [8, с. 76 – 80].

Для визначення інтегральних показників фінансової стійкості використовують як і методи бальної оцінки (скорингові методи оцінки кредитоспроможності), так і прогнозні показники загрози виникнення банкрутства.

Бальний метод оцінки фінансової стійкості базується на визначенні фактичних значень певного набору відносних показників та наявності шкали оцінювання в балах інтервальних значень даних показників. В залежності від величини фактичного значення показника фінансової стійкості, йому присвоюється певна величина балів на підставі інтервальної шкали і таким чином сумуючи бали можна визначити інтегральне значення показника фінансової стійкості [13].

Розглянемо фінансову стійкість підприємств України залежно від видів економічної діяльності протягом 2009 – 2013 рр. Обсяги власних оборотних коштів українських підприємств наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Наявність власних оборотних коштів у підприємств України за видами економічної діяльності у 2009 – 2013 рр., млн. грн.

[складено автором на основі [6, с. 50 – 51]]

-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-
Вид економічної діяльності	2009	2010	2011	2012	2013
Сільське господарство	6523,3	23558,5	37333,5	46318,2	38877,7
Промисловість	-136022	-173988	-194978	-276896	-311797
Будівництво	-34034,9	-34525,2	-41864,9	-65992,1	-73930,8

Продовження таблиці 2

-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	-93552,6	-76982,6	-86883	-80181,5	-120005
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-57597,3	-58979,1	-64145,6	-53701,3	-68627,9
Тимчасове розміщування і організація харчування	-5836,6	-6181,9	-8055,5	-11086,7	-11785,8
Фінансова та страхова діяльність	21873,9	113295,2	123585,5	127314,2	120608,4
Освіта	-10	-16,7	-43,3	-18,8	-47,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-2546,4	-3004,8	-3557,1	-3558	-3822,1

Більшість галузей мають негативні значення власного оборотного капіталу. Винятком є сільське господарство та фінансова і страхова діяльність.

Значення цього показника для підприємства пов'язане не лише з характеристикою співвідношення поточних активів і пасивів та деякою гарантією

ліквідності, а й з характером і причинами його змін і тим безпосереднім впливом, який вони здійснюють на перспективну платоспроможність підприємства.

На основі порівняння суми запасів і витрат з різними за строком джерелами коштів визначається тип фінансової стійкості (табл. 3)

Таблиця 3

Типи фінансової стійкості підприємств України за видами економічної діяльності у 2009 – 2013 рр.

[складено автором на основі [6, с. 50 – 51]]

Вид економічної діяльності	Період				
	2009	2010	2011	2012	2013
Сільське господарство	Нестійкий				
Промисловість	Нестійкий				
Будівництво	Нестійкий				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	Нестійкий				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Нестійкий				
Тимчасове розміщування і організація харчування	Нестійкий				
Фінансова та страхова діяльність	Абсолютна фінансова стійкість				
Освіта	Нормальна фінансова стійкість				
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Нестійкий				

Як видно з табл. 3, для суб'єктів господарювання України характерним є нестійкий фінансовий стан, що характеризується дефіцитом нормальних джерел фінансування (а саме власних оборотних коштів, короткострокових та довгострокових позик) для повного фінансування сформованого обсягу запасів та витрат майбутніх періодів.

При цьому слід зазначити, що робити висновок про стійкість фінансового сектора та відсутність кризових явищ у фінансуванні освіти на основі наведених даних некоректно з огляду на низьке значення матеріальних запасів у забезпеченні нормальної реалізації основної діяльності

підприємств відповідної галузі.

Проаналізувавши тип фінансової стійкості українських підприємств, можна запропонувати шляхи забезпечення стійкого фінансового стану суб'єкта господарювання. Першочерговим етапом є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу. Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації – системи заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого, на збільшення

грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання. Фінансові зобов'язання підприємство може зменшити за рахунок: зменшення суми постійних витрат (зокрема витрат на утримання управлінського персоналу); зменшення рівня умовно-змінних витрат; продовження строків кредиторської заборгованості за товарними операціями; відтермінування виплат дивідендів та відсотків. Збільшити суму грошових активів можна за рахунок: рефінансування дебіторської заборгованості (шляхом факторингу, врахування та дисконтування векселів, форфейтингу, примусового стягнення); прискорення оборотності дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту); оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків); скорочення розмірів страхових, гарантійних та сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, фінансова стійкість є відображенням стабільного переважання доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства і шляхом ефективного їх використання сприяє безперебійному процесу виробництва та реалізації продукції. У контексті підвищення ефективності господарської діяльності у стратегічному масштабі забезпечення фінансової стійкості має стати об'єктом постійного моніторингу з боку менеджмента підприємства. Стійкість розвитку господарюючого суб'єкта потрібно оцінювати за допомогою аналітичних процедур, враховуючи специфічні особливості галузі діяльності та довгострокові цілі підприємства.

Література

1. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: [монографія] / [Крухмаль О.В., Коваленко В.В.]. – Суми: УАБС НБУ. – 2007. – 198 с.
2. Бержанір І.А. Діагностика фінансової стійкості підприємств України / І.А. Бержанір // І.А. Бержанір. – 2013. – № 10 (48). – С. 34 – 39.
3. Біленська Я.Р., Рудницька О. М. Шляхи покращання фінансового стану українських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vlp.com.ua/files/special/19.pdf>.
4. Білик, М.Д. Фінансовий аналіз [Текст]: навч. посібн. / М. Д. Білик. – К.: КНЕУ, 2005. – 588 с.
5. Бланк, І.А. Финансовый менеджмент [Текст]: учебное пособие / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2004. – 655 с.
6. Діяльність суб'єктів господарювання за 2013 р.: статистичний збірник // Державна служба статистики України. – К.: «Консультант», 2014. – 447 с.
7. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. / М.Я. Коробов. – К.: Знання, 2002. – 294 с.
8. Крейнина М.Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки / М.Н. Крейнина. – М.: ИКЦ "Дис", 1997. – 224 с.
9. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання [Текст] : навчальний посібник / Л.А. Лахтіонова. – К.:КНЕУ, 2006. – 388 с.
10. Люта О.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення / О.В. Люта, А.В. Сізова // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія «Економічні науки». – 2012. – № 2. – С. 145 – 156.
11. Мамонтова, Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості): Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / Мамонтова Н.А. – К., 2006. – 16 с.
12. Нетак О.Б. Моніторинг чинників впливу на фінансову стійкість та платоспроможність вітчизняних суб'єктів господарювання у посткризовий період / О.Б. Нетак, М.В. Рубаха // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – 23.4. – С. 278 – 285.
13. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст]: навчальний посібник / Г.В. Савицька. – 3-тє вид. виправл. і доп. – К.: Знання, 2007. – 943с.
14. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз [Текст]: навч. посібн. / Ю.С. Цал-Цалко, Ю.Ю. Мороз, О.Г. Денисюк. – К.: Цетр учбової літератури, 2008. – 566 с.

РУСІНА

Крістіна Олександрівна

УДК 330.4

*Тези на конференцію "Аналіз, моделювання, прогнозування та розвиток сучасного українського ринку"**студент, Інститут права ім. князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом***ПОДАТКОВА РЕФОРМА СЬОГОДЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В КРАЇНІ****TAX REFORM AS THE INSTRUMENT OF IMPROVEMENT ECONOMIC SITUATION IN THE COUNTRY**

Стаття присвячена аналізу реформування податкової системи як найбільш актуальної економічної проблеми сьогодення. Зроблено аналіз та узагальнення податкової реформи.

Стаття посвящена анализу реформирования налоговой системы как наиболее актуальной экономической проблеме нынешнего времени. Сделано анализ и обобщение налоговой реформы.

The article is dedicated to the analysis of reformation of the tax system as most actual economic problem in modern time. The analysis and generalization of tax reform is done.

Ключові слова: податок, податкова реформа, військовий збір, система електронного адміністрування податку на додану вартість

Ключевые слова: налог, налоговая реформа, военный сбор, система электронного администрирования налога на добавленную стоимость

Keywords: tax, tax reform, military collection, the system of electronic administration of tax value-added

ВСТУП

Податкова реформа найактуальніше питання сьогодення України, адже платити будемо по-новому. Проект податкової реформи передбачає нові правила відносин між платником податків і державою, це дозволить поліпшити економічну ситуацію в країні та забезпечить стабільне наповнення бюджету. Це в свою чергу, надасть можливість здійснити фінансування всіх соціальних програм. Ці питання обговорюються кожного дня всіма ЗМІ, політичними діячами та громадянами України, адже на всіх чекає доба змін. Про це свідчать ухвалення та доопрацювання норм в законодавстві.

МЕТА РОБОТИ полягає в тому, щоб досконаліше розглянути зміст деяких змін в податковій системі, які відбуваються, та відбудуться у найближчий час та проаналізувати їх сутність.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є матеріали періодичних видань та нормативно-правові акти. При проведенні дослідження використано методи аналізу та узагальнення законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Реформування податкової системи України залишається однією з найбільш актуальних економічних проблем сьогодення. Для нормального функціонування держави, повинна здійснюватися ефективна податкова політика, яка передбачає встановлення і стягнення податків.

Податки є складною й надзвичайно впливовою на всі економічні явища та процеси фінансовою категорією. З одного боку, податки – фінансове підґрунтя існування держави, її можливості у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, культури, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту громадян. З іншого боку, податки – знаряддя перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі, їх мобілізація й використання зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп.

Таким чином, держава через регулювання податками може впливати на ефективність і стабільність економічного розвитку. Податкова політика держави має забезпечити виконання таких завдань, як встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємств, та забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб. [3, с. 33]

Сьогодні на розгляд Парламенту вже внесена Концепція реформування податкової системи, яка, зокрема, передбачає спрощення податкової системи, створення сприятливих умов ведення бізнесу шляхом внесення змін до Податкового кодексу щодо скорочення кількості податків та зміни бази оподаткування, зменшення єдиного соціального внеску, введення прогресивної шкали оподаткування.

Кабінет міністрів пропонує скоротити кількість податків з 22 до 9 за рахунок скасування неефективних податків і зборів, а також об'єднання податків з подібним об'єктом оподаткування. На

перший погляд, ці зміни не досить значні як завжди просто – реформи, однак вони можуть стати приводом для якісних змін реформування податків. Таким чином, Кабінет міністрів намагається вирішити відразу кілька фундаментальних проблем, а саме виправлення іміджу української податкової системи, яка сприймається як складна й запутана. [4, с. 6]

Ухвалення запропонованих Урядом законів дозволить поліпшити економічну ситуацію в країні та забезпечить стабільне наповнення бюджету. Це, в свою чергу, надасть можливість здійснити фінансування всіх необхідних соціальних програм у повному обсязі. Розглянемо впроваджену діючу систему, яка діє зараз як один із елементів реформ, що допомагає теперішньому становищі, що склалася на сході України, а саме запровадження військового збору. За статистикою ДФС України, з початку запровадження військового збору до бюджету надійшло майже 1,4 млрд. гривень. Тож розглянемо, що є військовий збір згідно законодавства України.

Відповідно до Закону України від 31 липня 2014 р. № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів», який набрав чинності з 3 серпня 2014р., запроваджено військовий збір. Цей збір у розмірі 1,5% від об'єкта оподаткування справлятиметься тимчасово до 1 січня 2015 року як зазначалось раніше. Тепер дії військового податку буде продовжено до 2016 року, підвищення ставки відбудеться з 1,5% до 2%.

Детально розглянемо питання, що стосуються військового збору, а саме:

- хто є платниками військового збору;
- що є об'єктом оподаткування військовим збором;
- яка ставка військового збору;
- на який період встановлюється військовий збір;
- які доходи за цивільно-правовими договорами підлягають оподаткуванню військовим збором;
- які особи є відповідальними за утримання (нарахування) та сплату(перерахування) військового збору до бюджету.

Відповідно до пп.1.1 п.16-1 підрозділу 10 Розділу XX Податкового кодексу України платниками збору є наступні особи:

- 1) фізична особа - резидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;
- 2) фізична особа - нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;
- 3) податковий агент.

Об'єктом оподаткування військовим збором відповідно до пп.1.2 п.16-1 підрозділу 10 Розділу XX Податкового кодексу України є доходи у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграшу в державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри.

Як вже зазначалось ставка військового збору становить 1,5 % від об'єкта оподаткування, але ймовірність підвищення до 2% та продовжено дію відповідно до пп.1.3 п.16-1 підрозділу 10 Розділу XX Податкового кодексу України та справлятиметься тимчасово, до 1 січня 2015 року відповідно до Закону України від 31 липня 2014 р. № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів», який набрав чинності з 3 серпня 2014р., запроваджено військовий збір.

Оподаткуванню військовим збором підлягають також доходи, які платник отримав згідно з цивільно-правовими договорами (договори підряду) за виконання робіт (надання послуг), сума яких відображається в акті приймання-передачі виконаних робіт (наданих послуг).

Таким чином, оподаткуванню військовим збором підлягають доходи, отримані за цивільно-правовими договорами, які належать до фонду оплати праці.

Відповідальними за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) військового збору до бюджету відповідно до пп.1.5 п.16-1 підрозділу 10 Розділу XX Податкового кодексу України є особи, визначені у ст.171 Кодексу, а саме:

- 1) для доходів у вигляді заробітної плати - роботодавець, який виплачує такі доходи на користь платника податку;
- 2) для інших доходів – відповідний податковий агент. [1]

Отже, таке впровадження як військовий збір не обтяжує народ України і діє тільки на благо для нашої Батьківщини.

Головною темою сьогодення також є впровадження системи електронного адміністрування податку на додану вартість, відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України» з 1 січня 2015 року.

Державна фіскальна служба України та Державна казначейська служба з 1 січня 2015 р. запроваджують систему електронного адміністрування податку на додану вартість про це йдеться у постанові Кабінету міністрів України № 569 від 16 жовтня 2014 р. На думку Голови Державної Фіскальної служби України Ігор Білоус, ця система надасть можливість змінити податкове середовище і дисципліну сплати податків, зменшити втручання контролюючих органів в роботу суб'єктів господарювання. Запуск цього закону буде спочатку в тестовому режимі, щоб можливо було виявити недоліки під час тестування і виправити їх для подальшої дії. Відповідно до слів Ігоря Білоуса «тестовий режим» означає те, що закон буде працювати квартал без штрафів, пройде імплементацію, а також щоб підприємці звикли до роботи за новими правилами, а вже потім закон піде в дію.

11 грудня 2014 року під час семінару-форуму «Оподаткування 2014: підсумки та перспективи», що організувала редакція журналу «Вісник Міндоходів» було заявлено, що доопрацьоване законодавство допоможе запровадити електронну систему адміністрування ПДВ, яка надасть можливість

змінити податкове середовище і дисципліну сплати податків, зменшити втручання контролюючих органів в роботу суб'єктів. [5]

Ця новація буде діяти таким чином з 31 липня 2014 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» № 1617-VII. Зміни, які вносяться даним Законом, передбачають створення системи електронного адміністрування податку на додану вартість, вносячи цілий ряд норм до Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI.

Основні моменти, передбачені системою електронного адміністрування ПДВ, а саме, в день реєстрації платника у системі електронного адміністрування ПДВ, на нього автоматично відкривається рахунок, згідно з постановою Кабінету міністрів України № 569 від 16 жовтня 2014 р., планується відкриття таких рахунків до 25 грудня 2014 р. Держказначейством у зазначеній системі рахунків платникам податку на додану вартість, що зареєстровані платниками такого податку згідно із поданим до 15 грудня 2014 р. ДФС реєстром платників.

Такий рахунок відкривається автоматично на безоплатній основі і виключно на підставі реєстру платників податку, який орган фіскальної служби після присвоєння особі індивідуального податкового номера платника податку надсилає Держказначейству. У свою чергу, казначейська служба надсилає Фіскальній службі повідомлення про відкриття електронного рахунка платника податку не пізніше наступного робочого дня з дня його відкриття. Після надходження такого повідомлення фіскальна служба інформує платника податку про реквізити його електронного рахунка.

Також з 1 січня 2015 р. всі податкові накладні, в тому числі й ті, в яких сума податку на додану вартість не перевищує 10 тис. грн. підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних, вони будуть складатись виключно в електронному вигляді з 01 січня 2015 р., оскільки набувають чинності відповідні зміни до п.11 підп. 2 р.

ХХ "Перехідні положення" Податкового кодексу України.

Впровадження електронного адміністрування податку на додану вартість дозволить детінізувати ПДВ. Очікується, що запропоновані зміни матимуть велику соціальну значимість та сприятимуть взаємовигідному співіснуванню усіх учасників податкових відносин.

ВИСНОВКИ

Таким чином, все вищезазначене дає підстави стверджувати про необхідність сформувати якісно нову систему оподаткування, яка виконуватиме не лише фіскальну функцію, а й стане потужним стимулом до розвитку економіки, комфортного ведення бізнесу та поліпшення інвестиційної сфери в Україні. З впровадженими реформами, що будуть давати ефективність, та спільними зусиллями держави та бізнесу, країна зможемо не лише гідно подолати нинішні тимчасові труднощі, а й кардинально змінити на краще ситуацію з подальшим розвитком країни.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України від 08.04. 2011 р., № 13 / № 13-14, № 15-16, № 17 / стор.556, ст. 112.

2. Закон України від 31.07.2014 № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» // Відомості Верховної Ради України від 26.09. 2014 р., № 39, стор.2800, стаття 2006

3. Князькова В.Я. Проблеми реформування податкової системи України в умовах загострення кризових явищ / В.Я.Князькова // Інвестиції: практика та досвід. — 2014. —№ 11. — 33-36с.

4. Котенко В. Податкова реформа і ефект доміно явищ / Котенко В. // Юридичний Вісник України. — 2014. — № 33(998). — 6с.

5. Макаруч Р. Проблеми впровадження системи електронного адміністрування податку на додану вартість: [Електронний ресурс] URL: <http://http://jurblog.com.ua>